

Brüksel, 02.03.2017

COM (2017) 130 Nihai

KOMİSYONDAN AVRUPA PARLAMENTOSU VE KONSEYE GÖNDERİLEN TEBLİĞ:

Türkiye'deki Mülteciler için Mali Yardıma ilişkin Birinci Yıllık Rapor

İçindekiler

1. Giriş.....	3
1.1 Türkiye ve mülteci krizi	3
1.2 AB'nin krize müdahalesi ve Türkiye Mülteci Aracı oluşturulması.....	4
2. Mülteci Aracı'nın İşleyişi.....	5
3. Mali kapasite, finansmanın süresi ve niteliği	6
4. Mülteci Aracı'nın Uygulanması	7
4.1 İnsani yardım	8
4.2 İnsani olmayan yardım	11
5. İzleme, değerlendirme ve denetim	14
5.1 İzleme ve değerlendirme	14
5.2 Denetim	15
6. İletişim ve görünürlük	15
7. Sonuç ve sonraki dönemde atılacak adımlar	16

1. Giriş

Birlik ve Üye Devletler tarafından gerçekleştirilen eylemlerin bir koordinasyon mekanizması üzerinden koordine edilmesine ilişkin 24 Kasım 2015¹ tarihli Komisyon Kararı Madde 8(1) uyarınca Komisyon, Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'ni, Türkiye Mülteci Aracı'nı (bundan böyle 'Mülteci Aracı' olarak anılacaktır) uygulanması konusunda düzenli olarak bilgilendirir. Kararın 8'inci Maddesinin 2'nci Paragrafı, Komisyonun, Mülteci Aracı'nın uygulanmasına ilişkin olarak Avrupa Parlamentosu ve Konseyi'ne yılda bir defa rapor vermesini şart koşmaktadır.

Mülteci Aracı'na ilişkin bu ilk Yıllık Rapor; Mülteci Aracı'nın işleyişini, uygulanma şeklini, izleme ve değerlendirme sistemini, iletişim faaliyetlerini ve daha sonra atılacak adımları açıklamaktadır. Rapor, AB-Türkiye Beyanı'nın uygulanmasında kaydedilen gelişmelere ilişkin raporlara ve Türkiye Mülteci Aracı Yönlendirme Komitesi çerçevesinde hazırlanan farklı bilgilendirme notlarına dayanmaktadır.

Rapor; mali kapasiteyi ve Kararın 9(2). Maddesi uyarınca gerekli görülen finansmanın süresi ve niteliğini gözden geçirmektedir (bakınız Kısım 3).

1.1 Türkiye ve mülteci krizi

Coğrafi konumu sebebiyle Türkiye, çok sayıda mülteci ve göçmen alan bir ülke ve transit ülke haline gelmiştir. Suriye'de savaşa bağlı olarak ortaya çıkan bu benzeri olmayan akın sebebiyle Türkiye, dünya genelinde en fazla mülteci ve göçmene ev sahipliği yapan ülke haline gelmiş olup toplam mülteci ve göçmen sayısı 3 milyonun üzerindedir. Bu mülteci ve göçmenlerin 2.8 milyonluk kısmı Suriye'den gelen kayıt altındaki mülteciler olup %10'u Türk hükümeti tarafından Türkiye'nin güney doğusunda kurulan 26 kampta yaşarken, geriye kalan %90'lık kesim şehirlerde, şehir yakınlarında ve kırsal alanlarda kamp dışında kalmaktadır. Bu kadar çok sayıda mülteci ve göçmene ulaşmak ve ev sahipliği yapmak adına Türkiye, hatırı sayılır ölçüde insani ve mali destek sağlamaktadır.

Türkiye'deki Suriyeli Mültecilerin İllere Göre Dağılımı, Kaynak: UNHCR (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği), Aralık 2016

¹ Birlik ve Üye Devletler tarafından gerçekleştirilen eylemlerin bir koordinasyon mekanizması üzerinden koordine edilmesine ilişkin 24 Kasım 2015 tarih ve C(2015) 9500 sayılı Komisyon Kararı – 10 Şubat 2016 tarih ve C(2016)855 sayılı Komisyon Kararı ile tadil edildiği şekliyle Türkiye Mülteci Aracı.

1.2 AB'nin krize müdahalesi ve Mülteci Aracı'nın oluşturulması

2015 yılında Avrupa Birliği ve Üye Devletler, Türkiye'nin mültecilere ev sahipliği yapma çabasına destek olmak amacıyla, siyasi ve mali katılımlarını artırma kararı almıştır. 29 Kasım 2015 tarihli AB-Türkiye Beyanı² çerçevesinde, ortak sorumluluklara, taahhütlere ve Avrupa Birliği ile Türkiye arasında paylaşım sağlanmasına dayalı kapsamlı bir işbirliği kurulmasına karar verilmiştir. 29 Kasım 2015 tarihinde gerçekleştirilen zirvede, Türkiye'nin Suriye savaşının sonuçlarıyla başa çıkmasına yardımcı olmak amacıyla AB-Türkiye Ortak Eylem Planı (OEP)³ uygulanmaya konmuştur. OEP, mevcut göç krizini, (1) Suriyelileri ve Türkiye'deki ev sahibi toplulukları desteklemek ve (2) düzensiz göçü önlemek için işbirliğini güçlendirmek suretiyle iki şekilde ele almayı hedeflemektedir. Plana göre Türkiye'nin Suriyelileri korumaya ve desteklemeye devam etmesi gerekmekte olup buna eğitim ve sağlık olanaklarının sunulması ve çalışmalarına izin verilmesi de dahildir.

AB Üye Devletleri'nin, Türkiye'deki mültecileri desteklemek için önemli ölçüde ek finansman temin edilmesi yönündeki çağrısına cevaben Komisyon, 24 Kasım 2015 tarihli Komisyon Kararı'nda (10 Şubat 2016 tarihinde tadil edilmiştir)⁴ Türkiye Mülteci Aracı'nı (Facility for Refugees in Turkey-FRIT) oluşturmuştur. Söz konusu Mülteci Aracı, hem AB bütçesi hem de tahsis edilen dış gelir olarak AB bütçesine eklenen Üye Devletlerin ek katkıları çerçevesinde kullanıma sunulan kaynakların yönlendirilmesini koordine eden bir mekanizma olup 2016-2017 dönemi için toplam 3 milyar Avro'luk bir meblağı kapsamaktadır. Üye Devletler, 03 Şubat 2016 tarihinde Üye Devletlerin hükümet temsilcileri tarafından kabul edilen, AB Üye Devletleri ve Avrupa Komisyonu arasındaki Ortak Anlaşım çerçevesinde, ulusal katkılarda bulunmayı siyasi olarak kabul etmiştir. Söz konusu Ortak Anlaşım, koşulsallık çerçevesini de oluşturmaktadır. 3 milyar Avro'luk bu yardım, Mülteci Aracı öncesinde Komisyon tarafından Suriye mülteci krizi için Türkiye'ye verilen 345 milyon Avro'ya⁵ ek olarak temin edilmiş olup Üye Devletlerin iki taraflı yardımına ek niteliktedir⁶.

Mülteci Aracı, 17 Şubat 2016 tarihinde, Türkiye Mülteci Aracı Yönlendirme Komitesi'nin ilk toplantısı ile uygulamaya geçmiştir. Bu toplantı sonrasında Komisyon, Mülteci Aracı kapsamındaki ilk projeleri sözleşmeye dökmek için hızlı bir şekilde harekete geçmiştir.

18 Mart 2016 tarihinde Avrupa Birliği ve Türkiye Devlet ve Hükümet Başkanları, Ortak Eylem Planını uygulayacaklarını yeniden taahhüt ederek Türkiye-AB ilişkilerinin derinleştirilmesi ve göç krizinin ele alınmasına yönelik diğer önlemler üzerinde mutabakata varmışlardır⁷. Türkiye ve Avrupa Birliği; daha fazla, daha hızlı ve kati nitelikte çalışmaların yapılması gerektiğini kabul etmişlerdir. Daha net bir şekilde ifade etmek gerekirse, 18 Mart 2016 tarihli AB-Türkiye Beyanı, *diğer hususların yanında*, kaçakçıların çalışma şekillerinin bozulması ve göçmenlere hayatlarını riske atmak yerine bir alternatif sunulması suretiyle Türkiye'den AB'ye yapılan düzensiz göçlere bir son verilmesi ve mali yardımın daha hızlı bir şekilde uygulanması çağrısında bulunmuştur.

AB ve Türkiye'nin ortak çabaları somut sonuçlar vermiştir. 18 Mart tarihli beyanın uygulamaya konmasının ardından Türkiye'den Yunanistan'a yapılan düzensiz geçiş sayısında

² <http://www.consilium.europa.eu/en/meetings/international-summit/2015/11/29/>

³ http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-15-5860_fr.htm

⁴ 24 Kasım 2015 tarih ve C(2015) 9500 sayılı Komisyon Kararını tadil eden, Türkiye'deki Mülteciler için Mali Yardım konulu 10 Şubat 2016 tarih ve C(2016) 60/03 sayılı Komisyon Kararı.

⁵ Finansman, 2013-2015 yılları arasında, farklı dış finansman araçları (HUMA, IPA ve IcSP) kapsamında yönlendirilmiş olup, buna, Suriye Krizine müdahale etmek için AB Güven Fonu tarafından uygulanan birçok eylem de dahildir.

⁶ AB ve Üye Devletler 2011 yılından beri bölgeye toplamda 9.4 milyar Avro'dan fazla yardım vermiş olup bu yardımın 3.9 milyar Avro'luk kısmı AB bütçesinden gelmektedir.

⁷ <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/03/18-eu-turkey-statement/>

önemli bir azalma görülmüştür. 20 Mart 2016 ila 26 Şubat 2017 tarihleri arasında, Yunan adalarına geçiş yapan kişi sayısı günlük 84'tür.⁸ 1 Nisan 2016 ila 23 Şubat 2017 tarihleri arasında Ege Denizi'nde kayda geçen ölüm ve kayıp sayısı 70'tir⁹. Bu tür ölümlerin her biri trajedi olsa da, yukarıda belirtilen rakamlar, hayatını kaybeden kişi sayısında önemli bir düşüş olduğunun göstergesidir. AB-Türkiye Beyanının kilit bileşeni, AB'de koruma altına alınmak isteyen göçmenler için yasal yöntemlerin geliştirilmesidir. Türkiye'den AB'ye geçiş hızlı bir şekilde devam etmekte olup Beyanın uygulamaya geçtiği tarihten 27 Şubat 2017'ye kadar 3565 Suriyeli mülteci Türkiye'den Avrupa'ya geçmiştir¹⁰. Her iki taraf da kendisini, işbirliğine devam etmeye ve işbirliğini iyileştirmeye adanmıştır.

2. Mülteci Aracı'nın İşleyişi

Türkiye Mülteci Aracı, Türkiye'deki mültecilere yönelik AB yardımının hızlı, etkin ve etkili bir şekilde yönlendirilmesine imkan tanıyan bir koordinasyon mekanizmasıdır. Mülteci Aracı, insani veya insani olmayan yardım olarak anılan mevcut AB finansman araçlarının, mültecilere ve ev sahibi ülkelere ait ihtiyaçların kapsamlı ve koordineli şekilde giderilmesini sağlamak amacıyla, en uygun şekilde yönlendirilmesini sağlamaktadır¹¹.

Mülteci Aracı Yönlendirme Komitesi; genel öncelikler, desteklenecek eylem tipleri, tahsis edilecek meblağlar ve yönlendirilecek finansman araçlarına ilişkin stratejik rehberlik sunmanın yanı sıra uygun hallerde Türkiye'nin, AB-Türkiye Ortak Eylem Planı kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmesine ilişkin şartlara da stratejik olarak rehberlik eder¹². Yönlendirme Komitesi'ne Komisyon başkanlık eder ve Komiteye, Komisyonun iki temsilcisi ile her Üye Devletin bir temsilcisi katılır. Türkiye ise Komisyon toplantılarında danışman sıfatıyla yer alır.¹³

Mali yardımın uygulandığı ilk yılda 17 Şubat 2016, 12 Mayıs 2016, 30 Haziran 2016, 4 Ekim 2016 ve 12 Ocak 2017 tarihlerinde toplam beş Yönlendirme Komitesi Toplantısı gerçekleştirilmiştir. Komisyon, 6'ncı Yönlendirme Komitesini 31 Mart 2017 tarihinde düzenleyecektir.

Mülteci Aracı'nın tesis eden Komisyon Kararı Madde 3 (2) uyarınca 12 Mayıs 2016 tarihinde gerçekleştirilen ikinci Yönlendirme Komitesi Toplantısı'nda mali yardımın altı öncelik alanına odaklanması gerektiği üzerinde mutabakata varılmış olup bu alanlar şu şekilde sıralanabilir: (1) İnsani yardım, (2) göç yönetimi, (3) eğitim, (4) sağlık, (5) belediye altyapısı ve (6) sosyo-ekonomik destek. Mülteci Aracı'nın uygulanmasına rehberlik eden kilit ilkeler hız, etkinlik ve verimlilik olmakla birlikte, finansal yönetimin uygun şekilde gerçekleştirilmesi de gerekmektedir. Mülteci Aracı müdahalelerinin sürdürülebilirliği ve Türk makamlarının müşterek mülkiyeti de önem taşımaktadır. Mali yardım için öncelikli alanlar belirlenirken, Haziran 2016'da Yönlendirme Komitesi'ne sunulan kapsamlı ve bağımsız ihtiyaç analizi¹⁴ baz alınmaktadır.

⁸ Kaynak: Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Ajansı.

⁹ Kaynak: Uluslararası Göç Örgütü (IOM)

¹⁰ Kaynak: Yapısal Reform Destek Hizmetleri.

¹¹ 24 Kasım 2015 tarih ve C(2015) 9500 sayılı Komisyon Kararı, Madde 2 – Mali Yardımın Hedefleri.

¹² Bakınız C(2016)855 sayılı Komisyon Kararı ile tadil edildiği haliyle C(2015) 9500 sayılı Komisyon Kararı Madde 5 (1).

¹³ Bakınız C(2016)855 sayılı Komisyon Kararı ile tadil edildiği haliyle C(2015) 9500 sayılı Komisyon Kararı Madde 5 (1) ve (2).

¹⁴ http://avrupa.info.tr/fileadmin/Content/2016_April/160804_NA_report_FINAL_VERSION.pdf

Mülteci Aracı, aşağıda belirtilen dış finansman araçlarından gelen finansmanı koordine etmektedir: İnsani Yardıma ilişkin (AT) 1257/96 sayılı Konsey Tüzüğü (HUMA)¹⁵, Avrupa Komşuluk Aracı (ENI)¹⁶, Kalkınma İşbirliği Aracı (DCI)¹⁷, Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA II)¹⁸ ile İstikrar ve Barışa Katkı Aracı (IcSP)¹⁹. Birlik bütçesiyle karşılanacak önlemler, Birliğin finansmana ilişkin kural ve düzenlemelerine uygun şekilde uygulanmakta olup, buna Suriye Krizine Müdahalede AB Bölgesel Güven Fonu tarafından hem doğrudan hem dolaylı olarak yönetim ve uygulama da dahildir²⁰.

İlgili yardımın verilmesi, Türkiye'nin, AB-Türkiye Ortak Eylem Planı ve 29 Kasım 2015 ila 18 Mart 2016 tarihleri arasındaki AB-Türkiye Beyanlarında bahse konu edilen yükümlülüklerine kati bir şekilde uyması şartına bağlıdır.

3. Mali kapasite, finansmanın süresi ve niteliği

Mülteci Aracı ile koordine edilen toplam bütçe 3 milyar Avro olup, 2016-2017 döneminde bu meblağ sözleşmeye dökülecektir. İlgili meblağ içerisinde, AB bütçesinden alınan 1 milyar Avro ve Üye Devletlerin ek finansman olarak temin ettikleri 2 milyar Avro yer almaktadır²¹. Mali Tüzük Madde 21(2)(b) uyarınca Üye Devletler, katkılarını, tahsis edilen dış gelir olarak doğrudan AB Genel Bütçesine yapmakta olup ilgili katkılar sırasıyla IPA II ve HUMA bütçe kalemlerine tahsis edilmektedir. AB bütçesinden temin edilen 1 milyar Avro'nun 250 milyon Avro'luk kısmı 2016 yılında yönlendirilmiş olup geriye kalan 750 milyon Avro, 2017 bütçesi içerisinde Mülteci Aracı'na tahsis edilmek üzere ayrılmıştır.

Türkiye Mülteci Aracı, aşağıda belirtilen kaynaklar üzerinden finanse edilmektedir:

	2016	2017	Toplam (milyon €)
AB BÜTÇESİ			
<i>İnsani Yardım</i>	165	145	310
<i>İnsani Olmayan Yardım</i>			
IPA	55*	595	650
DCI	10	10	20
IcSP	20	0	20
<i>İnsani Olmayan Yardım Ara Toplamı</i>	85	605	690
Toplam	250	750	1000

¹⁵ 02.07.1996 tarih ve L163 sayılı Resmi Gazete, s. 1.

¹⁶ Avrupa Komşuluk Aracını tesis eden (AB) 232/2014 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü, 15.03.2014 tarih ve L 77 sayılı Resmi Gazete, s. 27.

¹⁷ Kalkınma İşbirliği Finansman Aracını tesis eden (AB) 233/2014 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü, 15.03.2014 tarih ve L 77 sayılı Resmi Gazete, s. 44.

¹⁸ Katılım Öncesi Yardım Aracını tesis eden (AB) 231/2014 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü, 15.03.2014 tarih ve L 77 sayılı Resmi gazete, s. 11.

¹⁹ İstikrar ve Barışa Katkı Aracını tesis eden (AB) 230/2014 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü, 15.03.2014 tarih ve L 77 sayılı Resmi Gazete, s. 1.

²⁰ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/neighbourhood/countries/syria/madad_en

²¹ Üye Devlet katkılarının genel dağılımı için <http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/02/03-refugee-facility-for-turkey/> sayfasını ziyaret ediniz.

**ÜYE DEVLETLER TARAFINDAN TEMİN EDİLEN
TAHSİS EDİLMİŞ GELİR****2000**

* Bunun 18 milyon Avro'luk kısmı, ENI'den IPA II'ye transfer edilmiştir.

Komisyon, Mali Tüzüğü'nün Uygulama Esasları Madde 7(2) uyarınca, toplamda 2 milyar Avro'ya ulaşan ulusal katkıları ile ilgili olarak tüm Üye Devletlerle katkı anlaşması yapmıştır. Üye Devletler, toplamda 678 milyon Avro'ya tekabül eden ilk yıla ait olan kısmı 2016 yılında ödemiş olup bu meblağın 292 milyon Avro'luk kısmı IPA, 283 milyon Avro'luk kısmı ECHO (HUMA) kapsamında olmak üzere toplam 575 milyon Avrosu, diğer bir deyişle yaklaşık %85'i, dağıtılmıştır²².

Halihazırda, Üye Devletlerin Türkiye Mülteci Aracı için yaptıkları katkı ödemeleri ile Mülteci Aracı'ndan alınan katkılarla finanse edilen harcamalar arasında tatmin edici bir tutarlılık söz konusudur.

Üye Devletlerin Mülteci Aracı'na yaptıkları ödemenin dağılımı şu şekildedir²³:

Üye Devletlerin Mali Yardıma Yaptıkları Ödemeler (milyon €)				
2016 (ödenmiştir)	2017	2018	2019	2016-2019 Toplamı
678	846	396	80	2000

Temmuz 2016'da kabul edilen Özel Önlem kapsamında yapılması öngörülen bazı uzun vadeli sözleşmelerin imzalanmasına yönelik teknik sebeplere bağlı olarak, 2016 yıl sonunda, Mülteci Aracı kapsamındaki ödemelerin termin tarihi 2019 yıl sonundan 2021 yıl sonuna kadar uzatılmıştır. Örneğin, altyapı çalışmalarına ait nihai ödeme, ancak çalışmaların resmen kabul edilmesi sonrasında yapılabilecek olup bu da daha uzun bir termin süresi verilmesini gerektirmektedir. Dördüncü Yönlendirme Komitesi ve Daimi Temsilciler Komitesinde²⁴ yapılan görüşmelere istinaden, değiştirilmiş kabul yazıları Aralık 2016'da hazırlanmıştır²⁵. Sürenin bu şekilde uzatılması, sözleşme üzerinde veya ilgili faaliyetlerin uygulanması konusunda olumsuz bir etki doğurmayacağı gibi Üye Devletlerin veya Komisyonun Mülteci Aracı'na yapacakları ödemelerin zamanını da etkilemeyecektir.

4. Mülteci Aracı'nın Uygulanması

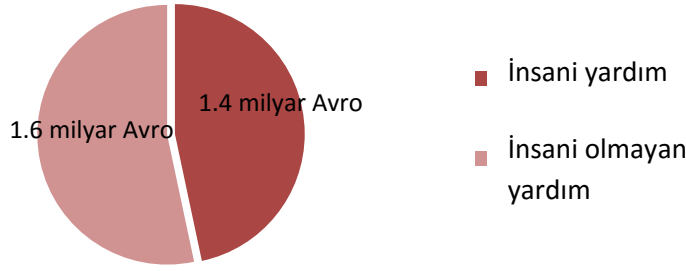
Mülteci Aracı, insani ve insani olmayan yardım olarak uygulanmakta olup gösterge olarak ilgili yardım türlerine 1.4 milyar Avro ve 1.6 milyar Avro tahsis edilmiştir.

²² Tahsis edilen dış gelir niteliğinde olup ilgili yıl içerisinde uygulanmayan katkılar, temin edilecekleri eylem devam ettiği sürece otomatik olarak bir sonraki yıla aktarılmaktadır.

²³ Üç Üye Devletin gönüllü ön ödemeleri de dahildir.

²⁴ 26 Ekim 2016.

²⁵ Tadil edilen yazı Madde 2(1): "Komisyon yalnızca 31 Aralık 2017 öncesinde yasal taahhüde katılabilir. Söz konusu yasal taahhütlere ilişkin ödemelerin 31 Aralık 2021 itibarıyla gerçekleştirilmiş olması gerekmektedir."

İnsani yardım, temel ihtiyaçlar ve korunma ihtiyacını karşılamaya yardımcı olan öngörülebilir ve değerli bir destek temin etmek suretiyle en hassas konumda bulunan mültecileri (ve ilgili diğer kişileri) destekler.

İnsani olmayan yardım ise mültecilerin uzun vadeli geçim kaynaklarını, sosyo-ekonomik şartlarını ve eğitimlerini destekler. Çocukların ilk ve orta öğretime erişmesine, okul binaları ve öğrenme materyalleri de dahil olmak üzere eğitim altyapısının iyileştirilmesine yardımcı olmayı amaçlar. Kadınları cinsel ve cinsiyete dayalı şiddetten korumak, ayrıca cinsel ve gebelik ile ilgili sağlık hizmetlerine erişimi artırmak suretiyle korunmasız gruplara da odaklanır.

Ocak 2017’de gerçekleştirilen Yönlendirme Komitesi toplantısında, AB-Türkiye Beyanı'nın²⁶ uygulanmasında kaydedilen gelişmelere ilişkin 4’üncü Rapora dayanılarak, AB-Türkiye Beyanı'nın - hassas olmasına rağmen - uygulanmaya devam edildiği onaylanıp, Mülteci Aracı'nın uygulanması açısından gelişme kaydedildiği kabul edilmiştir.

Şubat 2017 sonu itibariyle, Mülteci Aracı kapsamında insani ve insani olmayan yardım çerçevesinde tahsis edilen toplam meblağ 2.2 milyar Avro’ya ulaşmıştır²⁷. Tahsis edilen toplam meblağ içerisinde, toplamda 1.5 milyar Avro değerinde 39 proje sözleşmesi yapılmış olup bu meblağ Mülteci Aracı bütçesinin de yarısına tekabül etmektedir. Sözleşmeye tabi toplam meblağ üzerinden 750 milyon Avro²⁸ harcanmış olup bu durum Mülteci Aracı'nın hızlı ve etkin bir şekilde uygulandığının göstergesidir. Mülteci Aracı finansmanı, hem mültecileri hem de ev sahibi toplulukları doğrudan etkilemeye devam etmektedir²⁹.

Mülteci Aracı uygulamalarının büyük bir kısmı, bu durumdan en çok etkilenen on ilde, mevcut kamplar dışında gerçekleştirilmekte olup bu iller şu şekilde sıralanabilir: Şanlıurfa, Hatay, Gaziantep, Adana, Mersin, Kilis, Mardin, Kahramanmaraş, Osmaniye ve İstanbul.

4.1 İnsani yardım

AB insani yardımı, 2007 Avrupa İnsani Yardım Mutabakatı³⁰ ile yönlendirilmekte olup söz konusu mutabakat, yardımsever bir aktör olarak Avrupa’nın insanlık, tarafsızlık, yansızlık ve

²⁶ COM(2016) 792 nihai, Komisyondan Avrupa Parlamentosu, Avrupa Konseyi ve Konseye gönderilen Tebliğ, AB-Türkiye Beyanının Uygulanmasında kaydedilen gelişmelere ilişkin dördüncü rapor, 08/12/2016.

²⁷ Bu rakama, Komisyonun finansman kararı aldığı fakat bütçeden henüz ayrılmamış olan meblağlar dahildir. Bütçeden ayrılan meblağlar 1.58 milyar Avro’yu bulmaktadır.

²⁸ Bu rakam, Suriye krizi için AB Bölgesel Güven Fonu tarafından uygulanan projeler kapsamında olup henüz AB bütçesine yansımamış olan harcamaları da içermektedir.

²⁹ Mülteci Aracı projelerine ilişkin detaylara ulaşmak için:

https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/news_corner/migration_en

³⁰ Konsey, Konsey içerisinde toplanan Üye Devlet Hükümetlerinin Temsilcileri, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Komisyonu Ortak Beyanı (30.01.2008 tarih ve C 25 sayılı Resmi Gazete).

bağımsızlığa dair insani ilkelere bağlı olduğunu özellikle vurgulamaktadır. Lizbon Antlaşması, insani yardıma dair özel bir hukuki dayanak oluştururken (Madde 214 TFEU), İnsani Yardım Tüzüğü (HAR; No. 1257/96)³¹ AB insani yardımlarına ilişkin operasyonel çerçeveyi sunar. Avrupa Komisyonu tarafından yapılan insani yardım, ülkelere özel olarak hazırlanan yıllık İnsani Yardım Uygulama Planları'na (HIP) dayanmaktadır. İnsani yardım alanında Komisyon ve ortakları arasında kurulacak işbirliğinin çerçevesi, Komisyonun uluslararası kuruluşlar ile yaptığı Mali ve İdari Çerçeve Anlaşmaları (FAFA) ve sivil toplum kuruluşları ile yaptığı Çerçeve Ortaklık Anlaşmaları (FPA) üzerinden oluşturulmaktadır.

Mülteci Aracı'nın insani yardım bölümünden yönlendirilen 1.4 milyar Avro'nun 595 milyon Avro'luk kısmı halihazırda tahsis edilmiştir. Söz konusu meblağın 551 milyon Avro'luk kısmı, 19 ortakla gerçekleştirilen 28 insani yardım projesi çerçevesinde sözleşmeye bağlanmış olup söz konusu projeler temel ihtiyaçlar, korunma, eğitim ve sağlık alanlarını kapsamaktadır. Sözleşmeye bağlanan 551 milyon Avro'nun 411 milyon Avro'luk kısmı halihazırda ödenmiştir. Mülteci Aracı çerçevesinde aşağıda belirtilen sözleşmeler imzalanmıştır.

Mart 2016'da AB, kamp dışında yaşayan 585.000 ve mülteci kamplarında yaşayan 150.000 mülteciye belirli alışveriş noktalarından gıda alışverişi yapmak için kullanılabilen e-kartların teminine yardımcı olmak amacıyla Dünya Gıda Programı'na (WFP) 40 milyon Avro bağışta bulunmuştur. WFP, bu yardımın etkin bir şekilde uygulanması için Türk Kızılay'ı ile yakın bir işbirliği içerisinde çalışmaktadır. Halihazırda e-kartlardan faydalanan mülteciler, tedricen Sosyal Uyum Yardım Programı'na (Emergency Social Safety Net-ESSN) aktarılacaktır (aşağıdaki bölümlere bakınız).

AB'nin sağlığa verdiği desteklere örnekler

Temel sağlık hizmetleri, savaşta yaralanan kişiler için fizik tedavi ve rehabilitasyon / ameliyat sonrası bakım, engellilere yardım, ruh sağlığı hizmetleri ve gebelik ile ilgili sağlık hizmetleri de dahil olmak üzere sağlık sektöründeki belirli hizmetler desteklenmektedir.

517.864 kişiye sağlık danışmanlığı yapılmıştır.

Suriyeli **276** doktor ve **175** hemşireye eğitim verilmiştir.

Yedi adet göçmen sağlık merkezi açılarak Suriyeli sağlık uzmanları için uygulamalı eğitim vermeye başlamıştır.

Acil Durum Hallerinde Eğitim

Acil Durum Hallerinde Eğitim de insani yardımın öncelikli alanlarından biri olarak belirlenmiştir. Bunun için yaygın eğitim ve okul ulaşımı desteği verilir.

9380 çocuğa okula ulaşım imkanı sunulmaktadır.

³¹ İnsani yardıma ilişkin 20 Haziran 1996 tarih ve (AT) 1257/96 sayılı Konsey Tüzüğü.

Buna ek olarak Komisyon, en çok ihtiyaç içindeki çocukların okula kayıt ve katılımlarının artırılması amacıyla, ESSN üzerinden eğitim yardımı da vermeye çalışmaktadır.

15 Nisan 2016 tarihinde, Türkiye'deki mültecilerin acil ihtiyaçlarının karşılanması için insani yardım kapsamında 50 milyon Avro'luk bir meblağ daha sözleşme ile bağlanmıştır. Danimarka Mülteci Konseyi, Uluslararası Göç Örgütü (IOM), International Medical Corps UK ve Uluslararası Kızılay ve Kızılay Dernekleri Federasyonu (IFRC) söz konusu tahsis çalışmaları kapsamında finanse edilen 15 insani yardım

kuruluşu arasında bulunmakta olup Türkiye'deki ortak kuruluşlar ile yakın bir işbirliği içerisinde hizmet vermektedir. Projeler, insani yardım yapılması gereken tüm önemli alanları kapsamakta olup buna gıda yardımlarının yapılması, nakit ve makbuz yoluyla yardım verilmesi, kış dönemi için özel yardım verilmesi, sağlık hizmetlerine erişim, mülteci çocukların eğitimi, korunma, bilgi yönetimi, engelliler için özel yardım, ruh sağlığı ve psiko-sosyal destekler dahildir.

Haziran 2016'da Komisyon, Türkiye için İnsani Yardım Uygulama Planı'nı (HIP)³² yayımlamış olup söz konusu plan toplam 505.65 milyon Avro'luk bir meblağı kapsamaktadır.

Temmuz 2016'da; temel sağlık hizmetleri, yaygın eğitim, kışa hazırlık ve koruma sektörlerine yönelik projeler için İnsani Yardım Uygulama Planı (HIP) kapsamında 74 milyon Avro'luk bir meblağ sözleşme ile bağlanmıştır.

26 Eylül 2016 tarihinde Komisyon, programı uygulayan ortak kuruluşlar ve Türk makamlar ile birlikte Mülteci Aracı'nın insani yardım bileşeninin ana programı olan Sosyal Uyum Yardım Programı'nı (ESSN) faaliyete geçirmiştir. 348 milyon Avro'luk başlangıç bütçesiyle bu program³³, AB'nin en büyük insani yardım programı olup en çok ihtiyaç içindeki mültecilerin temel ihtiyaçlarını karşılayabilmelerine yardımcı olmak amacıyla kartlarına aylık nakit transferi yapılmasını öngörmektedir. Her ay belirli bir miktarda hibe elektronik olarak kartlara yüklenmekte olup kişilerin en çok ihtiyaç duydukları malzemeleri alabilmeleri sağlanırken kendilerine seçim hakkı da tanınmaktadır. Bu elektronik para transferi, insani yardımın etkin şekilde yapılmasını sağlayan bir yöntem olmakla kalmayıp aynı zamanda yerel ekonomiyi de canlandırmaktadır.

Aralık 2016'da, koruma alanında Mercy Corps ile 5 milyon Avro'luk bir sözleşme imzalanmıştır. Proje, mültecilerin kapasitelerini artırmak (kendini koruma) ve sağlık, belgelendirme, gelir desteği (ör. ESSN), hukuki tavsiye, eğitim, çeviri ve ulaşım gibi hizmetlere güvenli erişimi kolaylaştıracak sosyal güvenlik ağlarını oluşturmak suretiyle 50.000 mülteci için sunulan koruyucu ortamın iyileştirilmesini hedeflemektedir.

Yakın zamanda, Eğitim için Şartlı Nakit Transferi (CCTE) ile ilgili olarak UNICEF'le 34 milyon Avro'luk bir sözleşme imzalanmış bulunmaktadır. Bu proje ESSN'e bağlanacak olup, en çok ihtiyaç içindeki çocukların okula kayıt ve katılım oranlarının artırılmasına yardımcı olacaktır.

Sosyal Uyum Yardım Programı (ESSN)

Faydalanıcılar 28 Kasım'da kaydedilmeye başlanmış olup ilk nakit para dağıtımı Aralık 2016 sonunda uygulamaya geçmiştir. Şubat 2017 sonunda toplamda **250.000**'den fazla mülteci, ESSN programı üzerinden destek almış bulunmaktadır. ESSN, 2017 içerisinde, kademeli olarak, en çok ihtiyaç içindeki **bir milyon** mülteciye ulaşmayı hedeflemektedir.

³² http://ec.europa.eu/echo/sites/echo-site/files/hip_turkey_2016.pdf adresinden ulaşılabilir.

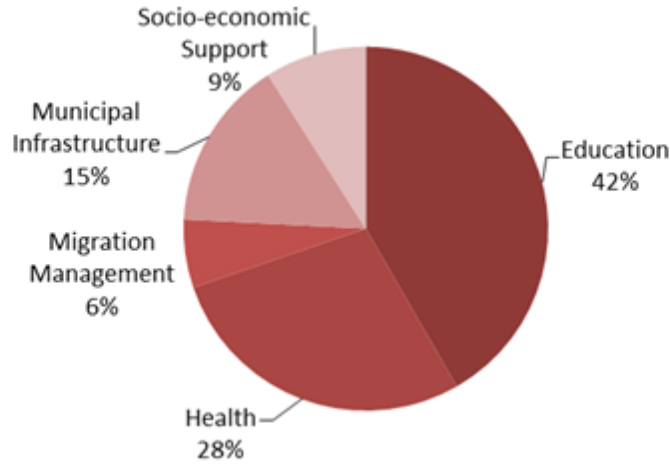
³³ Dünya Gıda Programı ve bu programın uygulama ortağı olan Türk Kızılayı ile sözleşme yapılmış olup adı geçen kurumlardan Türk Kızılayı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı ve AFAD (Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı) ile yakın bir işbirliği içerisinde çalışırken, AFAD doğrudan Başbakanlığa rapor vermekte ve Türkiye'nin mülteci krizine müdahalesini koordine etmektedir.

HIP kapsamında henüz kullanılmamış olan 41.65 milyon Avro'luk meblağ, koruma ve sağlık alanlarına odaklanan projeler için 1 Nisan 2017 öncesinde sözleşmeye bağlanacaktır.

İlkbahar döneminde Komisyon, 2017 yılı Türkiye için İnsani Yardım Uygulama Planı'nı (HIP) yayımlayacaktır. 2017 HIP kapsamındaki ilk sözleşmeler ve ödemelerin 2017 yılının ikinci üç aylık döneminde yapılması beklenmektedir. Yapılacak bu sözleşme ve ödemeler; koruma, sağlık ve eğitimin yanısıra ESSN'in ikinci kısmını da kapsayan ve mevcut finansmanın büyük bir kısmına tekabül edecek olan insani yardım stratejisinin devamını sağlamaya odaklanacaktır.

4.2 İnsani olmayan yardım

Mülteci Aracı'nın insani olmayan yardım bölümü çerçevesinde yönlendirilen 1.6 milyar Avro'nun neredeyse tamamı tahsis edilmiştir. 944 milyon Avro sözleşmeye bağlanmış olup 339 milyon Avro ödenmiştir³⁴. Yapılan bu ödemelerin öncelik alanlarına göre dağılımı aşağıda verilmektedir:

- Sosyo-ekonomik destek

Belediye altyapısı

Göç yönetimi

Sağlık

Eğitim

IPA II için geçerli olan Ortak Uygulama Tüzüğü³⁵ (CIR) Madde 2(1), Komisyonun, uygun koşullarda Özel Önlemler almasına imkan tanımaktadır. Özel Önlemler, IPA II Komitesi'nin uygun görüşünün alınması üzerine kabul edilerek Avrupa Parlamentosu ve Üye Devletlere iletilir.

Şu ana kadar, Türkiye Mülteci Aracı çerçevesinde üç adet Özel Önlem alınmış olup bunlar şu şekilde sıralanabilir:

³⁴ Bu rakam, Suriye krizi için AB Bölgesel Güven Fonu tarafından uygulanan projeler kapsamında olup henüz AB bütçesine yansımamış olan harcamaları da içermektedir.

³⁵ 11 Mart 2014 tarih ve (AB) 236/2014 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü.

- Suriye Krizine Müdahalede AB Bölgesel Güven Fonu'na (EUTF) katkıda bulunulmasına dair Özel Önlem, 55 milyon Avro, Mart 2016³⁶;
- Türkiye'ye geri gönderilen göçmenlere dair Özel Önlem, 60 milyon Avro, Nisan 2016³⁷;
- Eğitim, sağlık, belediye altyapısı ve sosyo-ekonomik destek verilmesine dair Özel Önlem, 1.415 milyar Avro, Temmuz 2016³⁸.

CIR Madde 4(1) uyarınca, mali yardım, belirtilen finansman tipleri ile temin edilebilir: *a) hibeler; b) hizmet, mal veya iş tedarik sözleşmeleri; c) genel veya sektörel bütçe desteği*³⁹; *d) güven fonlarına ve mali araçlara yapılan katkılar*. IPA II Mülteci Aracıfonlarına ilişkin olarak Madde 4(7), Komisyona, fonları uluslararası kuruluşlar, Üye Devlet kurumları veya Uluslararası Finansal Kuruluşlar (IFI) üzerinden dolaylı olarak uygulama imkanını vermektedir.

Mülteci Aracıkapsamındaki IPA II fonları, Mali Tüzük ikinci kısım Başlık IV ve Uygulama Esasları'nda ifade edilen dış eylem kurallarına göre yönetilir. Yapılan müdahaleler; açık olarak tanımlanan görevlere ait, üzerinde önceden anlaşmaya varılan, fiilen gerçekleşmiş olan ve doğrulanabilir masrafların geri ödemesini finanse edebilir. Bu uygulama, IFI'lar da dahil olmak üzere üçüncü taraflar için de geçerlidir. Varsa ve uygun olan hallerde, aracılardan mobilizasyonuna dair masraflar asgari düzeyde tutulmuştur. Mülteci Aracıkapsamında koordine edilen kaynaklarca finanse edilen ve tatmin edici bir performans gösteren program ve girişimler, uygun hallerde ilgili komitoloji komitesine tabi olmak kaydıyla, AB finansman kuralları ve ilgili temel kanunun şartlarına uygun şekilde genişletilip görülcüye çıkarılabilir.

Özel eylemlerin uygulanması için hibe verilmektedir. Hibeler kapsamında yer alan ödemeler, bireysel hibe sözleşmesinin genel koşullarına uygun olarak, rapor edilen gerçekleşmiş masraflara dayanılarak yapılır. Söz konusu masraflar, ön finansman veya nihai ödeme öncesinde dış denetçiler tarafından doğrulanır. Herhangi bir usulsüzlükle karşılaşılmaması veya masrafların uygun olmadığına anlaşılması halinde Komisyon fonları geri alabilir veya ceza uygulayabilir.

Komisyon, dolaylı yönetim çerçevesinde (Mali Tüzük Madde 60 ve 61) IFI'lar ile işbirliği kurar, bu durumda Komisyon, uygulamanın yönetimini ilgili IFI'ya devreder. Komisyon, önemli üye değerlendirmesini geçen IFI'lara uygulama ile ilgili görevler verebilir. Bu tür önemli üye değerlendirmeleri, IFI'lar tarafından uygulanan sistemlerin AB Mali Tüzüğü kapsamındaki şartlara uygunluğunun onaylanması amacıyla yapılmaktadır. Bir örnekte, söz konusu işbirliği, doğrudan yönetim çerçevesinde doğrudan hibe şeklinde gerçekleştirilmekte olup IFI, Mülteci Aracıkapsamındaki fonları kendisi uygulamaktadır⁴⁰.

Mülteci Aracıkapsamındaki ilk özel önlem Mart 2016'da kabul edilmiş olup EUTF'ye 55 milyon Avro katkı sağlamıştır. Mülteci Aracıtarafından finanse edilen ilk projelere ilişkin sözleşmeler 4 Mart 2016 tarihinde imzalanmıştır⁴¹. İnsani olmayan yardım kapsamına giren

³⁶ Avrupa Birliği genel bütçesinden finanse edilmek üzere, Suriye krizine müdahalede Avrupa Birliği Bölgesel Güven Fonuna katkıda bulunulmasına dair Özel Önlem kabul eden 07.02.2016 tarih ve C(2016) 1489 sayılı KOMİSYON UYGULAMA KARARI.

³⁷ Avrupa Birliği genel bütçesinden finanse edilmek üzere, Türkiye'ye geri gönderilen göçmenlere dair Özel Önlem kabul eden 19.04.2016 tarih ve C(2016) 2435 sayılı KOMİSYON UYGULAMA KARARI.

³⁸ 2016-2017 yılları için Avrupa Birliği Genel Bütçesinden finanse edilmek üzere, Türkiye'deki mültecilere eğitim, sağlık, belediye altyapısı ve sosyo-ekonomik destek verilmesine dair Özel Önlem kabul eden 28.07.2016 tarih ve C(2016) 4999 sayılı KOMİSYON UYGULAMA KARARI

³⁹ Bununla birlikte Mülteci Aracıkapsamında bütçe desteği öngörülmemiştir.

⁴⁰ Temmuz 2016 tarihli üçüncü Özel Önlem, Uluslararası Finans Kurumuna (IFC) 5 milyon Avro değerinde doğrudan hibe verilmesini öngörmektedir.

⁴¹ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-16-584_en.htm

çalışma, eğitime yönelik bir projeden oluşmakta olup 37 milyon Avro değerindedir ve UNICEF tarafından uygulanmaktadır. Günümüze kadar elde edilen sonuçlar, kutucuk içerisinde gösterilmektedir⁴².

Mülteci Aracı, Türkiye'deki mültecilere yardımcı olacak aşağıdan yukarıya (tümevarım) bir dizi önlemi desteklemeye devam etmiştir. Şu ana kadar, toplam değeri 64.4 milyon Avro olan beş proje için EUTF üzerinden sözleşme yapılmış olup bu projeler büyük ölçüde sosyo-ekonomik destek, eğitim ve yüksek öğretime odaklanmaktadır. Bir başka EUTF proje paketi de hazırlık aşamasındadır.

Nisan 2016'da, 18 Mart 2016 tarihli AB-Türkiye Beyanı uyarınca Yunanistan'dan Türkiye'ye geri getirilen göçmenlerin alınması ve bu göçmenlere ev sahipliği yapılmasından kaynaklanan maliyetlerin karşılanması için destek veren ikinci Özel Önlem kapsamında 60 milyon Avro yönlendirilmiştir. Söz konusu Özel Önlem, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'ne doğrudan verilen hibe üzerinden uygulanmakta olup uygun bulunan harcamalar, ortaya çıkan ve ödenen gerçek maliyetlere dayanmaktadır ve 4 Nisan 2016 itibariyle geçerlilik kazanmıştır.

IcSP kapsamında finanse edilen 20 milyon Avro değerindeki sözleşme Ağustos ayında Uluslararası Göç Örgütü'yle (IOM) imzalanmış olup Türk Sahil Güvenliği'nin arama ve kurtarma operasyonlarına yönelik kapasitesinin geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Türkiye Mülteci Aracı'nın ikinci Yönlendirme Komitesi toplantısında yapılan tartışmalara ve IPA Yönetim Komitesi'nin onayına istinaden Komisyon, 28 Temmuz 2016 tarihinde, 1.4 milyar Avro değerindeki üçüncü Özel Önlem kabul etmiş olup söz konusu önlem eğitim, sağlık, belediye altyapısı ve sosyo-ekonomik destek alanlarına odaklanmaktadır.

Üçüncü Özel Önlem kapsamında, Eylül ayında, iki yıllık dönemi kapsayan iki adet doğrudan hibe için imza atılmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı ile imzalanan 300 milyon Avro değerindeki ilk sözleşme kapsamında 500.000 Suriyeli çocuk örgün eğitim görecek ve kırtasiye malzemeleri, ders kitapları ve okul üniformaları alacaktır. Bu öğrenciler arasından 360.000'i Türk dili eğitimi, 40.000'i Arapça eğitimi, 10.000'i seviye erişim eğitimi, 20.000'i destek eğitimi alacak, 40.000 öğrencinin okula ulaşımı sağlanacaktır.

UNICEF ile ulaşılan sonuçlara ilişkin örnekler

60.000 çocuk eğitim materyallerinden faydalanmaktadır.

7950 Suriyeli öğretmen ve eğitim alanında hizmet veren personel teşvik almaktadır.

2081 öğretmen ve eğitim alanında hizmet veren personel eğitilmiştir.

10.392 çocuk psiko-sosyal ve sosyal uyum programlarından faydalanmaktadır.

44.337 çocuk, genç liderlerin katılımıyla gerçekleştirilen akran bilgilendirme ve destek toplantılarından faydalanmıştır.

6 adet ergen ve gençlik merkezi kurulmuştur.

9 STK, sosyal uyum ve barışın inşası faaliyetlerinin uygulanması konusunda yetkilendirilmiştir.

9888 ergen ve genç, farkındalık artırma faaliyetlerinden faydalanmaktadır.

3 çocuk koruma birimi kurulmuştur.

⁴² EUTF/UNICEF projesi (Ref. SC150526) "Kazanılan Nesil"; Elde edilen ve kutucuk içerisinde belirtilen sonuçlar, UNICEF projesinin mantıksal çerçevesi dahilinde ifade edilmektedir (eylem düzeyinde raporlama). Bununla birlikte, sonuçların başarılarına ilişkin Mülteci Aracı düzeyindeki raporlama, üzerinde mutabakata varılan Mülteci Aracı Sonuçları Çerçevesi'ne dayanacak olup söz konusu çerçeve farklı Mülteci Aracı müdahalelerinin yalnızca temsili göstergelerini yansıtmaktadır.

Sağlık Bakanlığı ile imzalanan 300 milyon Avro değerindeki ikinci sözleşme, sağlık tesislerinin kurulması ve çalışmaya başlaması ile birlikte yaklaşık iki milyon mülteciye temel sağlık hizmetlerine erişim fırsatı sunacak ve Türkiye'deki yaklaşık bir milyon mülteciye iyileştirici ruh sağlığı hizmetleri sunulmasına imkan tanıyacaktır. Buna ek olarak aile planlaması, bulaşıcı hastalıkların önlenmesi, sağlık personelinin işe alım ve eğitimi ile sosyal yardım faaliyetleri gerçekleştirilecektir.

Eğitime yönelik doğrudan hibe kapsamında eğitim

Ekim 2016 tarihinden itibaren **5200** Türkçe öğretmeni görevlendirilerek eğitilmiştir. **1800** okul müdürü, Suriye'li öğrencilerin okul sistemine entegre edilmesine yönelik eğitim almıştır.

Bu hibelere ek olarak, KfW ve Dünya Bankasıyla toplam değeri 200 milyon Avro olan iki sözleşme de Aralık 2016'da imzalanmıştır. Bu sözleşmeler, Suriyeli mülteci sayısı yüksek olan illerde 70 yeni okulun inşa edilmesi ve donatılması imkanını sunmaktadır. Bu okulların inşa edilmesi ve donatılmasından 50.000 Suriyeli çocuk faydalanacaktır. Yapılan sözleşmeler,

Milli Eğitim Bakanlığı'nın uygulama ve yönetim kapasitesini de artırmalıdır⁴³.

Sosyo-ekonomik destek, belediye ve sağlık ile ilgili altyapılar alanında gerçekleştirilecek olan Mülteci Aracıkapsamındaki ek müdahaleler, 2017 yılının ilk yarısında imzalanmalıdır. İlgili sözleşmelerin, Uluslararası Finans Kurumları'nın yardımıyla uygulanması gerekmektedir.

Temmuz 2016 tarihli üçüncü Özel Önlem de Proje Hazırlama Yardımı (PPF) yapılmasını öngörmüştür. Azami bütçesi 25 milyon Avro olan PPF'nin amacı, Türkiye'nin hedef illerinde öncelikli alanlarda (sağlık, eğitim ve belediye altyapısı) gelecek dönemlerde yapılacak yatırım projelerinin belirlenmesine ve ifade edilmesine yardımcı olmaktır. Komisyon, halihazırda PPF'ye gönderilen başvuruları incelemekte olup Türk makamlarına da danışarak ilgili IFI'lar ile irtibata geçmelidir. 2017 yılının bahar döneminde sözleşmelerin imzalanması hedeflenmektedir. Seçilen müdahaleler, somut yatırım projeleri haline getirilmeli ve 2018 yılının başında sözleşme ve uygulama için hazır olmalıdır.

5. İzleme, değerlendirme ve denetim

5.1 İzleme ve değerlendirme

Bir koordinasyon mekanizması olarak Mülteci Aracı, farklı öncelik alanlarındaki farklı eylemlerin finansmanını sağlamakta olup bu hususta farklı ortakların yardımıyla farklı AB araçlarından faydalanılmaktadır. Türkiye Mülteci Aracı'nın kilit nitelikteki bu özelliği, izleme ve değerlendirme (İD) düzenini belirleyen unsurdur. Mülteci Aracı, kullanılan araç ne olursa olsun kendisi tarafından finanse edilen müdahalelerin eriştiği sonuçları ölçebilecek bir çerçeve oluşturulmasını öngörmektedir. Mülteci Aracı Sonuçlar Çerçevesi, hem Mülteci Aracı hem de öncelik alanı düzeyinde kaydedilen gelişmelere ilişkin raporlamanın yapılmasına imkan tanımak amacıyla, bir yönetim ve hesap verebilirlik aracı olarak tasarlanmıştır. Çerçeve; performansın hedeflenen sonuçlara göre değerlendirilmesine ve gerekli hallerde program üzerinde değişiklik yapılmasına imkan tanımakta olup, talep edilmesi halinde gerekli bilgiler verir.

Sonuçlar Çerçevesi taslağı, 12 Ocak 2017 tarihli Yönlendirme Komitesi'nde görüşülmüştür. Sonuçlar Çerçevesi'nin 2017 yılı Mart ayında tamamlanması beklenmektedir. Çerçeve dinamik bir belge olup Mülteci Aracı tarafından finanse edilen müdahalelerin hem uygunluğunun hem de etkisinin sürekli gözden geçirilmesine imkan tanınmalıdır.

⁴³ Söz konusu sözleşmeler; Mülteci Aracıkapsamı dışında kalan, EUTF kapsamında finanse edilen, KfW ile gerçekleştirilen, 70 milyon Avro değerindeki benzer bir projeyi tamamlar niteliktedir.

İzleme sisteminin kullanıma uygun hale gelmesi için çevrimiçi izleme platformu oluşturulması öngörülmektedir. Bu tür bir uygulamanın verilerin üretimini, bir araya getirilmesini ve analiz edilmesini kolaylaştırması ve halihazırda devam eden eylemlerde kaydedilen gelişmelerin düzenli aralıklarla görüntülenmesine imkan tanınması gerekmektedir. Halihazırda geçerli olan kilit rakamları gösteren gösterge tabloları sunması ve farklı sorgulama seçenekleri üzerinden performans - hedef analizi yapması gerekmektedir. Mümkün ve uygun olan hallerde izleme verileri cinsiyete, yaşa ve engellilik haline göre ayrıştırılabilir. Bir bilgi portalı olarak platform, Mülteci Aracıpaydaşlarının bilgi ihtiyaçlarını karşılayan tek nokta olarak hareket etmelidir.

Mülteci Aracı'nın geneline hitap eden kapsamlı bir izleme ve değerlendirme sistemine ulaşılması için, izleme mekanizmasının farklı bileşenlerinin entegre edilmesine destek vermek amacıyla teknik yardım sağlanmalıdır. Bu; çevrimiçi izleme platformunun teknik kodlama ve işletimi, izleme rehberlerinin ve izleme aracının geliştirilmesi, IPA ve IcSP üzerinden finanse edilen eylemlerin üçüncü tarafça izlenmesinin sağlanması ve değerlendirme için sözleşme imzalanması da dahil olmak üzere birçok farklı görevi kapsamalıdır. Sistemin, 2017 yılının ikinci yarısında tamamen işlevsel hale getirilmesi gerekmekte olup bu dönemde aşamalı olarak geçiş önlemleri alınması öngörülmektedir.

5.2 Denetim

Mülteci Aracı kapsamında imzalanan sözleşmelerin etkin bir denetime tabi tutulması ve gerekli hallerde harcamaların onaylanması amacıyla Mülteci Aracı kapsamındaki finansman ayrılmıştır. Buna ek olarak Mülteci Aracı, prosedürler uyarınca, Komisyonun İç Denetim Servisi ve Avrupa Sayıştay'ının denetim ve kontrollerine tabi olacaktır. Avrupa Parlamentosu ve Konseyi, Avrupa Birliği Genel Bütçesi'nin ayrılmaz bir parçası olarak, Mülteci Aracı'nın mali denetimini de gerçekleştirir.

6. İletişim ve görünürlük

Çalışmaların başlangıç aşamasından itibaren, AB'nin Türkiye'deki mültecilere büyük bir destek verdiği mesajının iletilmesi konusunda Türkiye Mülteci Aracı'nın görünürlüğü ve iletişimine öncelik verilmiştir. Eylül 2016'da, Mülteci Aracı'na ait internet sitesi⁴⁴ üzerinden interaktif bir harita hazırlanmış olup bu harita, Mülteci Aracı'nın Türkiye içerisinde yönlendirildiği yerleri göstermektedir. Harita, Mülteci Aracı kapsamında halihazırda devam eden projelerin gerçekleştirildiği yerlerin görülmesine imkan tanımakta ve bu projelerden alınması beklenen çıktılara ilişkin detaylar sunmaktadır. İnteraktif harita Komisyon tarafından yönetilmekte olup Twitter ve Facebook da dahil olmak üzere sosyal medya üzerinde önemli bir etkisi bulunmaktadır.

Mülteci Aracı'nın sosyal medya iletişiminin bir parçası olarak, Mülteci Aracı mekanizmasının görsel tanımını yapmak ve Mülteci Aracı projelerine ilişkin örnekler vermek amacıyla bilgi kartları hazırlanmıştır. Bilgi kartları, AB'nin Türkiye'deki mülteciler için verdiği desteği etkili şekilde göstererek mali yardımın hikayesini anlatmaktadır. Bilgi kartları, Twitter ve Facebook da dahil olmak üzere AB'nin tüm sosyal medya kanallarında yayımlanmış ve çok sayıda kişi tarafından görülmüş, beğenilmiş ve paylaşılmıştır.

Sosyal Uyum Yardım Programı'nı uygulamaya geçirmek üzere 2016 yılının Eylül ayında Ankara'da gerçekleştirilen büyük ölçekli basın etkinliği Türkiye Mülteci Aracı'nın bu alandaki etkisini vurgulamak için yapılan etkinlikler arasındadır. Söz konusu etkinlik hem AB

⁴⁴ https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/news_corner/migration_en

hem Türkiye hem de uluslararası basında kendine büyük bir yer bulmuş olup bu etkinlik çerçevesinde hazırlanan bir video gösterilmiş ve özel ESSN info-grafiği hazırlanmıştır.

Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu, AB Bilgi Merkezleri ağı üzerinden bilgiler paylaşmış ve Mülteci Aracı tarafından finanse edilen projelere üst düzey ziyaretler düzenlemiştir. Buna ek olarak Dünya Mülteci Günü'nde mülteciler ve ev sahibi topluluklar için etkinlikler düzenlemiş ve sosyal medya üzerinden bir fotoğraf kampanyası gerçekleştirmiştir. Bu faaliyetler Türkiye'de yaklaşık 12 milyon kişiye ulaşmıştır. Çocukların korunması ve Türkiye'deki mülteciler, göçmenler ve ev sahibi topluluklar için sunulan temel sağlık hizmetleri de dahil olmak üzere sağlık ve eğitim alanındaki projeleri sergilemek amacıyla 2016 yılı Kasım ayında Avrupa Sosyal Ağı ile yapılan işbirliği çerçevesinde iki video hazırlanmıştır.

Komisyon ve diğer paydaşların, Türkiye Mülteci Aracı ile ilgili iletişim çalışmalarına karşı kapsamlı ve tutarlı bir yaklaşım sergilemelerini sağlamak için bir İletişim Stratejisi hazırlanmıştır. Bu strateji, Mülteci Aracı kapsamındaki iletişim ve bilgilendirme faaliyetleri için genel bir çerçeve sunmakta, Mülteci Aracı'nın görünürlüğünü artırmayı hedeflemekte ve Türkiye'ye dünya genelinde en fazla sayıda mülteciye ev sahipliği yapmak konusunda yardım etme taahhüdünü yerine getirdiği için AB'nin profilini iyileştirmektedir. Hedef kitle arasında mülteciler ve ev sahibi topluluklar, Türk vatandaşları ve Türkiye hükümeti, AB vatandaşları ve Üye Devletler ile uluslararası toplum bulunmaktadır. Yapılması öngörülen iletişim faaliyetleri, Mülteci Aracı'nın uygulanmasından elde edilen sonuçlara odaklanmalı ve aşamalı olarak entegre etmelidir.

7. Sonuç ve sonraki dönemde atılacak adımlar

Mülteci Aracı'nın uygulanması konusunda olumlu gelişmeler kaydedilmektedir. Sonraki dönemde atılacak adımlar şu şekilde sıralanabilir:

- 2016 İnsani Yardım Uygulama Planı'nın geriye kalan kısmı da dahil olmak üzere planlanan tüm eylemlerin derhal sözleşmeye dökülmesi ve uygun mali yönetim ilkeleri uyarınca etkin bir şekilde hayata geçirilmesi
- 2017 yılı bahar döneminde Mülteci Aracı Proje Hazırlama Yardımı'nın uygulanması.
- Bahar döneminde, 2017 İnsani Yardım Uygulama Planı'nın yayımlanması ve ilk sözleşmelerin 2017 yılının ikinci üç aylık döneminde tamamlanması.
- Mülteci Aracı izleme ve değerlendirme sisteminin 2017 yılı yaz dönemi itibarıyla kullanılabilir hale getirilmesi.
- Mülteci Aracı iletişim faaliyetlerinin uygulanmaya başlaması.
- Yönlendirme Komitesi toplantılarının düzenli aralıklarla gerçekleştirilmesi. Bir sonraki toplantının 31 Mart 2017 tarihinde gerçekleştirilmesi planlanmaktadır.